

Utveckling av Energikartläggningscheckarna

En utveckling av Energimyndighetens rapport ER 2013:04 Implementering av artikel 7 i energieffektiviseringsdirektivet

Kartläggningar och samarbete stärker små företags energiarbete

Energimyndighetens resultat och förslag summeras enligt följande:

- Utifrån stödets syften kan olika slutsatser dras om dess kostnadseffektivitet.
- Stödet kan kopplas till energieffektiviseringsdirektivets **artiklar 7, 8 samt 16**.
- Stödet kan **förlängas från år 2015**, men kan bli mer kostnadseffektivt.
- För att öka spridningen och höja företagens ambitionsnivå bör stödet kompletteras med energieffektiviseringskluster.
- Ett **differentierat kartläggningsstöd** som premierar klusterdeltagande företag bör övervägas. En exakt nivå behöver fastställas.
- För att förbättra kvaliteten på stödberättigade kartläggningar bör endast kommande **certifierade leverantörer** få anlitas.
- En **mindre och mer samordnad rapportering** föreslås ge lägre kostnader.

Bakgrund

Sedan september år 2010 har totalt 700 ansökningar inkommit. Med undantag för de första månaderna ligger antalet ansökningar på omkring 20 stycken per månad. År 2012 var antalet något lägre jämfört med år 2011 och hittills år 2013.

Preliminära resultat från halvtidsutvärdering av kartläggningsstödet

Energimyndighetens preliminära utvärderingsresultat av kartläggningsstödet är i flera delar osäkra¹, och kan endast i viss utsträckning ge underlag för rekommendationer. Vissa informativa hinder tycks onekligen finnas för en del företag, och verkar ha minskat genom stödet. Styrmedlet fyller därmed syftet att öka kunskapsnivån om potentialer.² Kartläggningsstödet upplevs ge ett förbättrat beslutsunderlag och bidra till fler åtgärder och ett ökat systematiskt arbete.³ Företag uppger samtidigt att de hade gjort vissa kartläggningar och en del åtgärder även utan stöd. En del av mätbara effekter bör då tillskrivas stödet. Beräknade åtgärds kostnader och planerade åtgärdsbesparingar indikerar en mycket hög lönsamhet för planerade åtgärder. Om stödets syfte enbart är att öka energieffektiviseringstakten finns en eventuell risk för bristande additionalitet.

¹ Det bör här understrykas att Energimyndighetens enkäter har en låg svarsfrekvens, att det finns osäkerheter om urval till kontrollgruppen samt att antaganden om viktning har behövt göras för att bedöma vissa upplevda effekter av stödet. Utvärderingen görs dessutom under pågående stödperiod och företagens åtgärdsarbete har i vissa delar precis kommit igång.

² Det finns dock även andra styrmedel med samma syfte.

³ Baserat på fritextsvar i Energimyndighetens enkät till företag som beviljats kartläggningsstöd. En officiell utvärderingsrapport planerar att tryckas under våren 2013.

Nyttor av att koppla stödet till andra artiklar i direktivet

Energimyndighetens förslag är att kartläggningsstödet förlängs i tid och utvecklas som incitament inom ramen för ett klusterprogram för små- och medelstora företag under 2015-2020. Två befintliga styrmedel kombineras därmed för att generera mer nytta till lägre kostnad. Detta motsvarar Energimyndighetens förslag om nivå ett i ett större näringslivspaket.⁴ Förslaget innebär ett mindre men icke oväsentligt bidrag till uppfyllelse av betinget i direktivets artikel 7, och bedöms ha lägre inkörningskostnad än att arbeta fram nya system och regler.

I energieffektiviseringsdirektivets artikel 8(2) anges att medlemsländerna ska utarbeta program som uppmuntrar små- och medelstora företag att genomföra kartläggningar och rekommenderade åtgärdsförslag. Stödprogram får inrättas. Stöd till kartläggningar och kluster bedöms kunna svara direkt mot artikeln, jämte bland annat ett ökat företagsfokus för kommunal energi- och klimatrådgivning.⁵

Genom krav på att certifierade energikartläggare experter ska utföra stödberättigade kartläggningar kopplas förslaget till att öka nyttan av artikel 16:s implementering.

Möjliga sätt att utveckla energikartläggningsstödet

Krav på certifierade energiexperter

För att höja kvaliteten på genomförda kartläggningar och samtidigt bidra till att öka efterfrågan på certifierade kartläggarkonsulter bör det ställas som beslutskriterium för en stödberättigad kartläggning att **anlita en certifierad kartläggningskonsult**.⁶ I enlighet med artikel 16 har ett frivilligt certifieringssystem på personnivå med ackreditering av bland annat kartläggarkonsulter nyligen föreslagits av Energimyndigheten.⁷ Att synliggöra ytterligare dolda potentialer ligger i linje med stödets nuvarande syfte och kan samtidigt påverka företagets intresse för stödet i positiv riktning. Idag är det vanligt att föreslå åtgärder i stödprocesserna. Det tycks finnas en outnyttjad potential i att inkludera fler åtgärdsförslag i företagets tillverkningsprocesser.⁸

Tillämpning av mer utpekade metoder för åtgärdsförslag kan övervägas för att erhålla kartläggningsstöd.⁹ Metoder för åtgärdsförslag är något som lyfts i Energimyndighetens certifieringsrapport och här föreslås därför fortsatt beredning inom ramen för kravspecifikationen för kommande certifieringssystem. Även lämpliga verktyg och mallar kan eventuellt behandlas inom kravspecifikationen.

⁴ Implementering av artikel 7, Energimyndigheten, ER 2013:04.

⁵ Stöd till energi- och klimatrådgivning kopplar främst till artikel 12 i direktivet.

⁶ Innan kravet ställs bör det givetvis finnas god tillgång på sådana leverantörer.

⁷ Certifiering av leverantörer av energitjänster, Energimyndigheten, ER 2013:11.

⁸ En utvärdering av kartläggningsstödet vid Linköpings universitet bekräftar behovet av ökat systemperspektiv vid åtgärdsförslag.

⁹ De flesta kartläggare använder pay-off metoden idag. Andra metoder såsom LCC-kalkyl eller NPV-kalkyl torde generera ett underlag för mer långsiktiga satsningar. Ytterligare andra metoder såsom Totalkonceptmodellen utgår ifrån åtgärdspaketets snarare än enskilda åtgärds lönsamhet.

Kluster kan höja företagens ambitionsnivå

Genom kluster kan företagen erbjudas mer av ett processtöd än genom nuvarande isolerade stöd till en kartläggning. Processtödet kan innefatta alltifrån kartläggningar och mål till faktiskt genomförande och uppföljning. I små- och medelstora företag kan det ofta saknas kompetens om hur man bäst arbetar med energieffektivisering. Energimyndigheten har lång erfarenhet av olika nätverk och aktörsnära samarbeten. Genom kluster får företagen möjlighet att diskutera sitt arbete och genomförda kartläggningar både med andra i liknande situation, klusterkoordinator och tillhandahållna energiexperter.^{10 11} Klustren ger en möjlighet att adressera fler transaktionskostnader samtidigt och förstärka företagets systematiska och mer långsiktiga arbete.

Det bör övervägas att kräva att klusterkoordinatören formulerar ett gemensamt mål för klustret. Företagen formulerar egna mål med koordinatörens stöd.

Utvärderingen av kartlägningsstödet går inte närmare in på hur klustren ska utformas. Förslagsvis arbetar Energimyndigheten fram en modell. Detaljerna behöver diskuteras vidare med bland annat branschorganisationer, högskola och lokala och regionala aktörer, som även aktivt bör involveras i genomförandet.

Stödets storlek

Det kan vara svårt att motivera höjda stödnivåer. Enligt Linköpings universitet har Sverige en relativt hög taknivå¹², vilket kan leda till ökad kartlägningskostnad.

Det bör övervägas att differentiera stödet så att företag som deltar i klustren premieras. Ett sätt kan vara att höja taknivån på stödet till exempelvis högst 50 000 kr, men endast för dessa företag. Det skulle motsvara ungefär hälften av genomsnittlig kartlägningskostnad idag.¹³ Ett likvärdigt alternativ vore att istället sänka taknivån för företag som inte vill medverka i kluster, till exempel till 10 000 kr. Tre alternativa kostnadsnivåer exemplifieras i tabell A.

Med risk för bristande intresse kan ett alternativ till en differentierad taknivå givetvis vara att kräva deltagande i kluster för att erhålla kartlägningsstöd.

Företag som tidigare beviljats kartlägningsstöd bör inte utestängas från att delta i klustren. Mot nuvarande förordning kan de dock inte beviljas stöd retroaktivt.

Kompletterande incitament

Med tanke på att energikartlägningsstödet åtminstone delvis bör betraktas som icke-additionellt när effekterna ställs i relation till de lönsamma åtgärds paket som företagen planerar, är det lätt att föreställa sig risken för att olika typer av investeringsstöd har bristande additionalitet. Tidigare utvärderingar av

¹⁰ Tillhandahållna experter kan t.ex. vara certifierade konsulter som utför kartläggningar och upphandlas av koordinator eller Energimyndigheten.

¹¹ I Schewiz och Tyskland har ett sådant koncept testats. Utvärderingen av 70 av dessa nätverk visar på fördubblad energieffektivisering jämfört med enbart kartläggning. Koewener et al, 2011

¹² I Tyskland får motsvarande företag högst 1 500 EUR i kartlägningsstöd.

¹³ Utifrån ett fåtal svar i myndighetens enkät har genomsn. kartl.kostn. skattats till ca 109 500 kr.

investeringsstöd för energieffektivisering bekräftar denna uppfattning.¹⁴ Det finns även andra kompletterande incitament såsom klusterfinansiering. Centralt är vilket marknadsmisslyckande eller hinder som ska avhjälpas. Behovet kan behöva utredas mer om tillräcklig effekt uteblir för uppfyllelse av betinget i artikel 7.

Minska företagens administrationskostnader

I befintligt system finns digital inrapportering per företag med relativt god kvalitet som bör tillvaratas. För utvärderingar och för att säkerställa uppfyllelse av betinget i artikel 7 är uppföljning relevant, men **mängden uppgifter bör ses över**.

De inrapporteringar som görs av erfarna kartläggningskonsulter håller idag högre kvalitet och kräver färre kompletteringar än rapporteringar som företagen gör själva. Med andra ord finns samordningsvinster i att låta till exempel en klusterkoordinator **sköta företagens ansökan och inrapportering**. Observera att denna tjänst endast erbjuds företag som ingår i ett kluster.

Kostnader för föreslaget program

I stort bedöms en omfördelning av nuvarande anslag täcka förslagets kostnader.

Tabell A. Faktiska kostnader per år (Mkr) för perioden 2010-2012 och uppskattade kostnader per år för nivå 1 i Energimyndighetens näringslivspaket för år 2014-2020.

Kostnadslag	Alt1. Tak: 10 000 kr		Alt2. Tak: 30 000 kr		Alt3. Tak: 50 000 kr		Utfall år 2010-2012	
Statl. kartl.kostn. ¹⁵	1,1		3,3		5,4		3,2	
Statl.admin	0,6		0,6		0,6		0,9	
Företags kartl.kostnad ¹⁶	1,1	3,5	3,3	10,5	5,4	17,2	3,2	10,2
Företags admin.	0,3		0,3		0,3		0,6	
Utveckling av IT-system	0,2		0,2		0,2		0,2 0,3	
Utbildning energiexperter	0,1		0,1		0,1			
Marknadsf./övergr.info	0,2	0,4	0,2	0,4	0,2	0,4	2,2	
Övr. statl. omkostn.	0,0		0,0		0,0		0,0	
Samordn. Resurspool ¹⁷	0,9		0,9		0,9			
Statl. kostnad kluster ¹⁸	3,8	20,0	3,8	20,0	3,8	20,0		
Företags delfin. kluster ¹⁹	3,8	20,0	3,8	20,0	3,8	20,0		

¹⁴ En utvärdering av kostnadseffektiviteten i stödet till energiinvesteringar i lokaler för offentlig verksamhet, T. Broberg m.fl, Specialstudie Nr 22, Konjunkturinstitutet, 2009.

¹⁵ Utfallet beräknas bli ca 160 st år 2014, och därefter 100 företag per år för år 2015-2020. Här antas att samtliga 760 företag slår i respektive kostnadstak. Energimyndigheten (ER 2013:04).

¹⁶ Om det antas att företagets kostnad är 50 % fås det lägre värdet. Det högre värdet är beräknat utifrån svar i Energimyndighetens enkät där den statl. bidragsandelen i genomsnitt utgör ca 24 %. Bidragsandelen är dock baserad på få och spridda observationer.

¹⁷ Motsvarar grovt tiden för att administrera de befintliga nätverken BeLok/BeBo.

¹⁸ Det lägre intervallet motsvarar 20 % av medel för befintliga infoprojekt. Det högre intervallet motsvarar grovt även andra informationsprojekt, branschklustret ENIG samt nätverken Genial respektive Sågverk. Här ingår även vissa utvecklingskostnader.

¹⁹ Här antas en delfin. på 50 % för egen tid och delt.avg. I bef. projekt är statl.delfin. på 30-70 %.

Kostnadsslag	Alt1. Tak: 10 000 kr		Alt2. Tak: 30 000 kr		Alt3. Tak: 50 000 kr		Utfall år 2010-2012	
Totalt ca (exkl invest)	12,0	47,0	16,4	56,2	20,7	65,1	10,4	17,5
<i>varav statlig kostnad</i>	6,8	23,3	9,1	25,5	11,2	27,6	6,5	6,7
varav företagskostnad	5,1	23,7	7,4	30,7	9,5	37,5	3,8	10,8

Att certifiera experter och att ställa krav på att bara certifierade experter får genomföra energikartläggningar bör ge lägre handläggningskostnader.²⁰ Att ha ett differentierat system förväntas inte innebära nämnvärt högre statlig administration. En del kostnader för nuvarande statlig administration av kartläggningschecken bedöms kunna överföras till de nya klustren²¹ respektive det föreslagna certifieringssystemet. Observera att befintliga kostnader för nätverksinsatser inte ingår i kostnadsutfallet för det befintliga energikartläggningsstödet. Då myndighetens IT-system uppdateras förväntas även stödets administration förenklas. Kostnaden täcks av annan finansiering. Utbildningskostnader av experter är relativt små.²² Delvis bör framtida marknadsföring kunna ske genom energi- och klimatrådgivningens verksamhet.

²⁰ Samtliga energiplaner och kartläggningar bedöms inte behöva granskas.

²¹ Det bör uppmärksammas det kan kräva en justering av gällande regleringsbrev. Idag kan enskilda företag inte söka projektmedel, utan endast delta i samverkan med t.ex. offentlig sektor.

²² Jämför t.ex. Bilaga 5 – Kostn. för fastighetspaket, där kostn. för att utbilda ca 100 energiexperter beräknades till 0,06 Mkr. Implementering av artikel 7, Energimyndigheten, ER 2013:04.